

ATATÜRK
ORTAOKULU**MESLEK SEÇİMİNDE ETKİLİ
FAKTÖRLER VE DEĞİŞEN
ÇAĞDA GEREKLİ İŞ YAŞAM
BECERİLERİ**

HAZİRAN

2021

Günümüzde yaygın mesleklerden bazıları zamanla işlevlerini yitirirken, toplumun ve insanların ihtiyaçlarından doğan yeni meslekler, gençlerin seçenekleri arasında yer almaktadır. Yüksek teknoloji, yapay zekâ, robotlar, üç boyutlu yazıcılar, otonom araçlar, yenilenebilir enerji, genetik, uzay ve nanoteknolojileri bu değişime örnek oluşturabilecek alanlardan bazılarıdır. Bireyin gelişmelere ayak uyduracak şekilde beceriler kazanması da bu değişimler sonucunda kaçınılmazdır. Dolayısıyla küresel ve toplumsal değişimler; çalışanlarda yeni beceri, tutum ve davranışlar gerektirmektedir. Bireylerin, kariyerlerini şekillendirebilmeleri için yeni beceriler öğrenmeyi sürdürmeleri önemli hale gelmiştir. Bireylerin, belirsizliğe ve değişime tolerans gösterme, farklı özellikteki bireylerle etkili iletişim kurabilme, birlikte çalışabilme, hızla değişen iş dünyası taleplerine uyum sağlayabilme, mesleki bilgileri etkili kullanabilme gibi yeterliklere de sahip olmalarının gerekli hale gelmiştir.

21. YY 'da değişen mesleki algı ve beceriler:

- ! **Bir ömrü tek bir meslekte geçirilmesinden** yaşam boyunca daha çok meslek alanına yönelebilmek,
- ! **Tek bir mesleğe yoğunlaşmak yerine** birkaç işi bir arada yürütebilmek,
- ! **Bir alanda ve derinliğine uzmanlaşmanın yanı sıra** pek çok alanda da beceri ve yeterlilikler geliştirebilmek,
- ! Dinamik, değişen görev ve rol tanımlarına uyum sağlayabilmek,
- ! **Yalnızca diplomaya odaklanmak yerine** yaşam boyu eğitim ve sürekli gelişime açık olmak,
- ! **Güvenceli işlerde çalışmak yerine** değişkenliğin olduğu ortamlara uyum sağlayabilmek,
- ! Yaratıcılığa, girişimciliğe ve yenilikçiliğe uyum sağlamak,
- ! **Sabit çalışma koşullarının olduğu iş yapılarının yerine** proje bazlı işlere yönelebilmek,
- ! **Nitelikli tek bir bireye odaklanmanın yerine** uyumlu ekip çalışmasına önem vermek.

Geleceğin Meslekleri İçin Gerekli Beceriler

Meslek seçim sürecinde en önemli unsur, bireyin öncelikle kendini tanımasıdır. 2016 yılında yayınlanan Dünya Ekonomik Formu'nun iş dünyasında çalışan bireylerde aranan özellikler hakkındaki araştırmaların raporunda; her meslek grubunda yer alan kişiler için gelecekte öncelik taşıyacak özelliğin **çoklu işlevsel beceriler** olacağı belirtilirken, meslekle ilgili teknik bilgilerin sürekli değiştiği, bu nedenle **bilişsel esnekliğe sahip olunmasının** önemli olduğu, çalışılan **ekiple birlikte hareket edebilmenin** öncelikli olarak tercih edilebileceğinin altı çizilmektedir.

İş yaşamında beklenen becerilerin geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan yetkinlikler ve beceriler:

⇒ A-YETKİNLİKLER

1. Bilişsel Yetkinlikler

Bilişsel esneklik, yaratıcılık, mantıksal akıl yürütme, problemlere duyarlılık, matematiksel akıl yürütme, görselleştirme

2. Fiziksel Yetkinlikler

Fiziksel güç, el becerisi ve hassasiyeti

⇒ B-TEMEL BECERİLER

1. İçerik Becerileri

Aktif öğrenme, sözel anlatım, okuduğunu anlama, yazılı anlatım, bilişim teknolojileri okuryazarlığı aktif

2. Süreç Becerileri

Dinleme, kritik düşünme, kendini ve diğerlerini izleme

⇒ C- ÇOKLU İŞLEVSEL BECERİLER

1. Sistem Becerileri

Yargı ve karar verme, sistem analizi,

2- Karmaşık Problem Çözme Becerileri

Karmaşık problem çözme

3-Sosyal Beceriler

Diğerleriyle eşgüdümlü çalışma, duygusal zeka, müzakere, ikna, hizmet eğilimi, diğerlerini yetiştirme ve öğretme

4-Kaynak Yönetimi Becerileri

Finansal kaynakların yönetimi, materyal kaynakların yönetimi, insanların yönetimi, zaman yönetimi

5- Teknik Beceriler

Ekipman bakım ve tamiri, ekipman işletimi ve kontrolü, programlama, kalite kontrolü, teknoloji ve kullanıcı deneyim tasarımı, sorun giderme / çözüm bulma

KARİYER YOLUNDA AİLE DESTEĞİ

Aileler pek çok konuda olduğu gibi meslek seçiminde de çocukları için çok önemli bir etkiye ve role sahiptir. Çocuğunun gelecekteki mutluluğu için pek çok fedakarlığı yapmaya hazır olan anne babalar bu konuda da tüm olanaklarını seferber ederek çocuklarının geleceği için sağlam temelleri daha o çok küçükken atmaya başlar, onun eğitim öğretim ihtiyaçlarını gidermek için elinden gelen gayreti gösterir. Çocukların eğitim görecekları lise, üniversite ve bölümü seçtikleri tercih dönemlerinde ailenin bu konudaki etkilerini açık bir şekilde görmek mümkün. Ailenin gerek çocuk yetiştirme tutumlarıyla, gerek yaşam şekliyle ve gerekse çocuğa fark etmeden ya da özellikle aşladığı değerlerle meslekle ilgili kararlarını önemli boyutta etkilediğini belirtmek abartılı olmayacaktır.

Meslek Seçerken Dikkat Edilmesi Gereken Kriterler

1. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Meslek seçiminde kişilik özelliklerinin (cana yakın, mesafeli, gelenekçi, yeniliklere açık, rekabetçi, sistemli, işbirliğine açık, vb.) çok büyük önemi vardır. Kişilik özelliklerine zıt bir mesleğin seçilmesi iş hayatında kişiyi mutsuz etmektedir.

2. YETENEKLER

Seçtiği mesleğin gerektiği azami yetenek düzeyine sahip olmayan bireyin o meslekte başarılı olması mümkün olmamaktadır.

3. İLGİLER

İlgi alanları, hoşlanılan, yaparken mutlu olunan iş ve uğraşlardır. Öğrencinin bir mesleğe yeteneği olduğu halde ilgisi olmayabilir. İlgisinin olmadığı bir mesleği seçmek de ileride onun mutsuz olmasına neden olabilir.

4. MESLEKİ DEĞERLER

Mesleki değerler, kişinin bir meslekte önem verdiği nitelikleri ifade etmektedir. Örneğin; statü, para, prestij, esnek çalışma saatleri, seyahat imkanları, üniforma giymek vs.)

Meslek hakkında bilgi toplarken dikkat edilecekler: Mesleğin niteliği, mesleğin gerektirdiği fiziksel, kişilik özellikleri ve yetenekler, mesleğin geleceği, çalışma ortamı, işe alma koşulları, mesleğin avantajları ve dezavantajları, getirdiği kazanç, kariyer imkanları, emeklilik koşulları vb. hakkında bilgi edinmek faydalı olacaktır.

Çocukların Meslek Seçiminde Doğru Kararlar Vermeleri Konusunda Aileye Düşen Sorumluluklar

- * Çocukları güçlü ve zayıf yönleriyle tanımak. Onların yapmayı sevdikleri ya da sevmedikleri, çok iyi yaptıkları veya daha az iyi yaptıkları aktivite ve etkinlikler konusunda en çok fikre anne ve babalar sahiptir, sahip olmalıdır. Bu nedenle onların gözlem ve değerlendirmeleri ve hatta rehberlikleri çok önemlidir.
- * Çocuklarının kendilerini tanımalarını sağlamak. Bu konuda onlar için imkanlar yaratmak, çeşitli deneyim ortamları sağlayarak çocuğun kendisi hakkında fikir sahibi olmasını sağlamak.
- * Yaşantılarını zenginleştirecek ilgi duyduğu yetenek alanlarıyla ilgili sosyal etkinliklere yönelmesini desteklemek.
- * Çocuğunun zayıf ve güçlü olduğu yönlerini keşfetmesini, güçlü olduğu yönlerini geliştirmesini, zayıf yönleriyle de barışık olmasını sağlamak.
- * Çocuğa çeşitli işleri deneyimleyebilecekleri imkânlar yaratmak (yaz tatillerinde çalışmak istiyorsa, ona cesaret vermek).
- * Küçüklükten itibaren çeşitli sorumluluklar ve görevler vererek onun kendisine güven duymasını sağlamak, yapabildiği ve yapamadığı etkinliklerle ilgili farkında ve kendisiyle barışık olmasına yönelik bir rehberlik yapmak.
- * Çocuğu anne veya babanın başaramadıklarını başaracak bir temsil, kendisinin bir parçası, uzantısı olarak algılamanın bir sonucu olan **“Ben olamadım, sen ol”** şeklindeki genel yaklaşımdan uzak durmak.
- * Meslek seçme kararını ona bırakmak, ancak onu yalnız bırakmamak, desteklemek.
- * Onun için ulaşılmaması zor hedefler belirlemek yerine, gerçekçi hedefler belirlemesine destek olmak.
- * Önündeki lise, üniversite, meslek/bölüm seçeneklerini görmesi konusunda rehberlik etmek.
- * Tercihlerini yaparken onu yalnız bırakmamak, gerekli rehberliği yapmak, fakat son kararı kendisine bırakmak.
- * Çocuğunun ilgi yetenek ve değerleriyle kendisinden farklı bir birey olduğunu kabul etmek.
- * Çocuğun potansiyelinin farkında olmak ve potansiyelinin üstünde beklenti içinde olmak yerine, potansiyelini gerçekleştirmesini sağlamak.

- * Anne babanın kendi mesleki değerlerinden bağımsız bir şekilde çocuğun kendisine ait mesleki değerler oluşturmasını sağlamak.
- * Bireysel farklılıkları vurgulamak, onu kendisiyle, başka çocuklarla ya da kardeşiyle kıyaslamamak.
- * Çocuklarının kendine gūven duymasını sağlamak. Bunun için destekleyici bir yaklaşım içinde olmak.
- * Çocukla hayattan beklentileri konusunda sohbetler etmek. Onun da beklentileri üzerinde dūřunmesini saęlamak.
- * Çocukun gelecekle ilgili hayal ve planlarını önemsemek, desteklemek.
- * Farklı meslek gruplarından bireylerle tanışmasını, farklı mesleklerin çalışma ortam ve koşullarını gōrmesi için işyerlerine ziyaretlerde bulunmasını teşvik etmek.

Anne Baba İçin Anahtar Cūmleler

- * *Bu işi başarabileceğini biliyorum.*
- * *Kararlarına gūveniyorum.*
- * *Kendin için en doğru kararı senin vereceğini biliyorum.*
- * *Sana gūveniyorum.*
- * *Gerekeni yapacağını biliyorum.*
- * *Destekin olarak hep yanında olacağım.*

Anne Babanın Uzak Durması Gereken Cūmleler

- ! Ben olmayı çok istedim, koşullarım elvermedi, olamadım. Ama senin elinde imkan çok.
- ! Ben olamadım sen ol!
- ! Bu çalışmayla senden bir şey olmaz.
- ! Bak kuzenin oldu. Senin neyin eksik?
- ! alanını kolayca katığın için seçiyorsun.
- ! Sen bu mesleęi seç, dięerini hobi olarak zaten sūrdürürsün.